

Övervakningsnämnden i Göteborg

Remissvar avseende Utkast till lagrådsremiss Skärpta regler för villkorlig frigivning

Övervakningsnämnden i Göteborg, som tagit del av utkastet i huvudsak med utgångspunkt i frågor av betydelse för övervakningsnämnderna, hänvisar till de synpunkter som nämnden lämnade avseende betänkandet SOU 2024:48 och tillägger nu följande.

Det föreslås i utkastet till lagrådsremiss att allmänt fängelseminimum ska vara fängelse i en månad. Det föreslås också att nuvarande reglering i 26 kap. 6 § första stycket ändras. Ändringen får till följd bl.a. att dömda personer som enligt nu gällande lagstiftning till fullo har verkställt sin påföljd i fängelse (dvs. i de fall där fängelsestraffet varit en månad eller kortare) i stället ska friges villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden (och – i framtiden – efter tre fjärdedelar av strafftiden). Det kommer att leda till en stor ökning av ärenden inte bara inom Kriminalvården (som nämns i utkastet) utan också hos övervakningsnämnderna (vilket inte nämns), eftersom – som påpekas i utkastet – återfallsfrekvensen är hög i den grupp som döms till de kortaste straffen.

Det framstår som närmast givet att antalet ärenden med förverkande av villkorligt medgiven frihet kommer att öka markant hos nämnderna. Enligt utkastet stod de fängelsestraff som här diskuteras för omkring 20 procent av alla fängelsestraff som dömdes ut år 2023.

Till det kommer att antalet ärenden där övervakningsnämnden ska fatta beslut i fråga om omhändertagande torde öka ännu mer. Många gånger kommer det ske förverkande av hela straffåterstoden samtidigt som övervakningen därefter ska fortsätta, eftersom påföljden inte anses till fullo verkställd trots att hela fängelsestraffets längd dömts ut. Särskilt med beaktande av att tiden för prøvotid samtidigt föreslås bli två år i dessa fall och att det föreslås en presumtion för övervakning under prøvotiden bedömer Övervakningsnämnden i Göteborg att ökningen av omhändertagandearärenden lär bli tydlig. Frivården kommer nämligen vid fortsatt misskötsamhet efter att hela straffåterstoden förverkats inte ha några andra åtgärder att vidta än att begära den dömda omhändertagen. Så snart ett sådant omhändertagande har verkställts kommer det dessutom inte finnas skäl för fortsatt omhändertagande, eftersom det inte finns några ytterligare åtgärder för frivården att vidta. Resonemang kring detta synes saknas i utkastet, såväl när det gäller förslagen i sak som i konsekvensbeskrivningen. I sammanhanget kan också nämnas, även om det ligger utanför övervakningsnämndens område, att om beslut från övervakningsnämnder om omhändertagande ökar så får det påverkan på polisens arbete eftersom polisen har att verkställa nämndernas beslut om omhändertagande. Effekten av en ökning av omhändertagandebeslut blir alltså att polisens resurser i högre utsträckning tas i anspråk för att transportera fler personer till häktet som efter verkställt omhändertagande mer eller mindre omedelbart släpps av övervakningsnämnden.

Det förtjänar vidare att påpekas att även i situationer då den enskilde döms för nya brott – och då får straffåterstoden från tidigare straff där prøvotid löper och personen står under övervakning helt förverkad – kommer situationen att vara liknande den där övervakningsnämnden förverkar straffåterstod. Detta eftersom övervakningen och prøvotiden efter den tidigare påföljden alltjämt kommer att gälla.

Ett alternativt sätt att reglera, till undvikande av den angivna problematiken, vore att i lag tydliggöra att påföljden är till fullo verkställd när hela fängelsestraffet – dvs. samtliga utdömda dagar – är avtjänade eller i vart fall att ge Kriminalvården en uttrycklig möjlighet att låta övervakningen upphöra med detta som skäl. Båda dessa åtgärder skulle emellertid å andra sidan motverka det som enligt utkastet är syftet med flera av ändringarna.

Remissvaret har författats gemensamt av ordförandena i nämnden Kerstin Ekstedt och Patrik Claeson samt viceordförandena Ann Larsson och David Longum Caldevik.